

Overvejelser før du laver en illustreret børnebog til tryk

Primær til forfattere, illustratører og selv-udgivere

af Erik Istrup, 3 juni, 2019.

Denne artikel handler om overvejelser, når du laver en børnebog med tekst og billeder. Den handler ikke om, hvordan man skriver og laver illustrationer, men det praktiske arbejde med at skabe en smuk bog ud af dit hårde arbejde.

Tags: omslagstyper, indbinding, papirtyper, trykkemetoder, illustrationer, marginer, læsbarhed, e-bog.

Det er en god ide at tjekke hvad andre har gjort og lære af det. I slutningen af artiklen finder du en ordforklaring. Trykning af illustrationer kræver store billedfiler i god kvalitet, som regel med en opløsning på 300 dpi (punkter per tomme) eller 600 dpi for vektorgrafik, men det kommer jeg ikke ind på her.

Indhold

[Ydre udseende](#)

[Muligheder ved forskellige sideantal](#)

[Omslagets udseende](#)

[Det indvendige udseende](#)

[Sammensætning af illustration og tekst](#)

[Illustrationerne](#)

[Teksten](#)

[Ordforklaring](#)

[Din bog som e-bog?](#)

Ydre udseende

Afhængigt af mængden af materiale, illustrationer og tekst, skal du overveje sideantal, sidestørrelse og indbindingstype. Du skal vælge hvidt papir, hvis illustrationerne er i farver for at bevare de sande farver, eller der er hvidt på dem, fordi printeren ikke udskriver hvidt. Når du overvejer sideantal

kontra sidestørrelse, skal du huske, at tynde bøger muligvis ikke har plads til en rygtekst. En bog med rygtekst er lettere at finde på en hylde eller i en stak eller titlen kan fange en potentiel køberes opmærksomhed. Spørg trykkeren om deres grænser for udskrivning af rygtekst. Det er indbindingstolerancen der bestemmer hvor præcis teksten vil blive vist på bogryggen.

Trykkeren tilbyder normalt et begrænset antal kvadratiske og landskabsstørrelser, men du kan få det, hvis du kan vælge brugerdefineret størrelse. Nogle størrelser kan være med papir kun i creme andre kun i hvidt.

Landskabsformat, blank

Muligheder ved forskellige sideantal

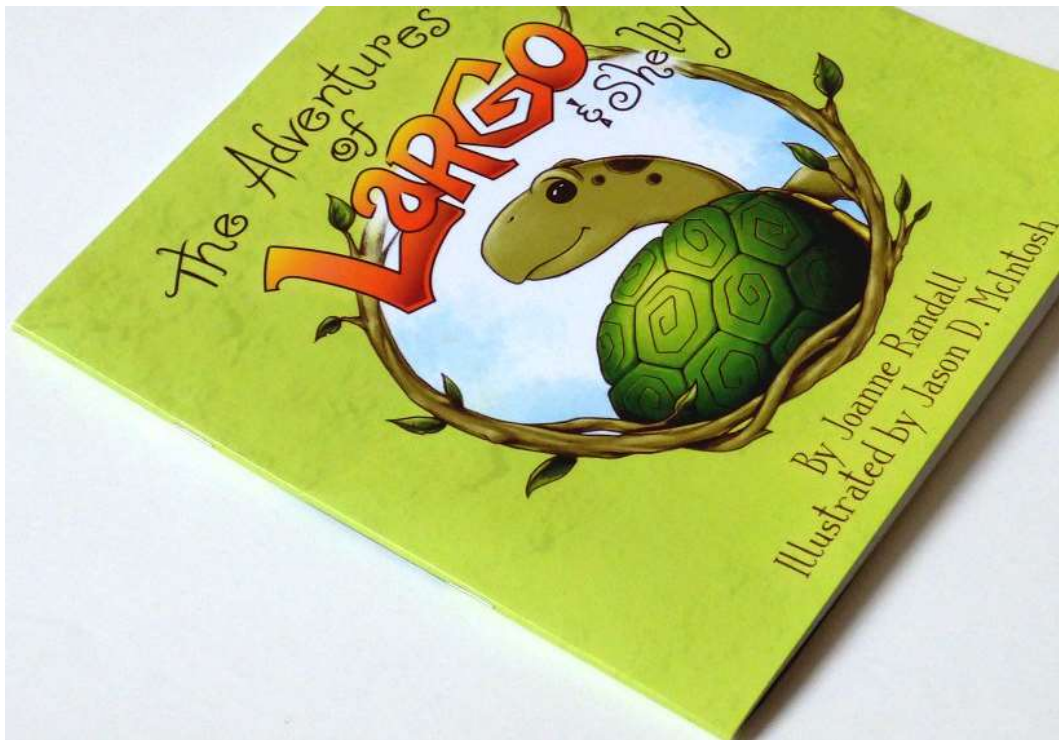
Antallet af sider og papirtypen påvirker tykkelsen af bogen og dermed det ydre udseende. Til en vis grad påvirker sideantallet og sidestørrelsen hinanden og et par ekstra blanke sider kan tilføjes i slutningen af bogen, hvis det er nødvendigt, især hvis du har få sider. Dette vil gøre bogen mere stabil. Trykkeren tilføjer normalt et ark (2 sider) for deres interne oplysninger. Sideantallet skal kunne deles med to eller fire. Spørg trykkeren og tilføj tomme sider, hvis printerens ikke gør det.

Meget få sider (4 - 28): Her kan du vælge hårde papsider, måske med spiral- eller ring-ryg. Disse bruges normalt til billedbøger til de yngste børn. Så er der blødt omslag med hæfteklammer hvor antallet af sider skal være delelig med 4, og en maksimal sidestørrelse på omkring 210 x 210 mm (8 "x 8") ellers bliver bogen for slasket. Normalt er der for få sider til at vælge hardcover og limet paperback, men nogle trykkere vil lave bøger med så få som 18-20 sider (10 ark). Der vil ikke være plads til rygtekst.

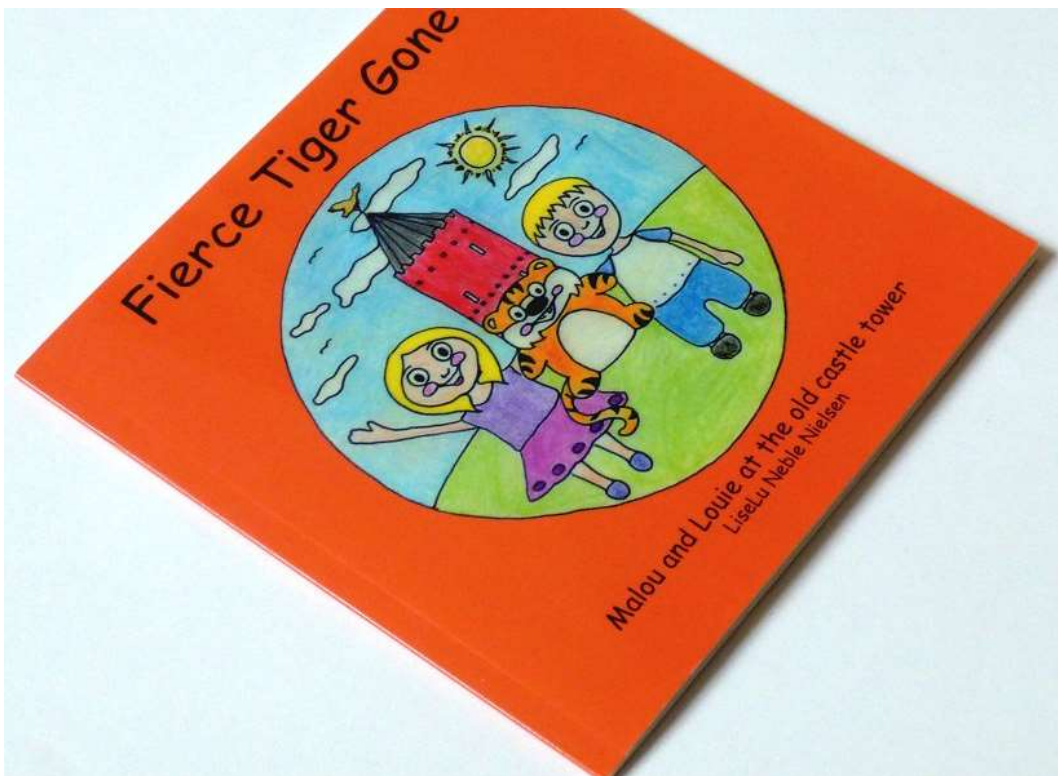
Få sider (30 - 48): Klammehæftet eller limet paperback eller hardback. Tjek om du har plads til rygtekst.

Flere sider (50 og op): (Limet) paperback med rygtekst, hardcover vil her give nok plads til rygtekst og gøre bogen ekstra solid.

Klammehæftet eller limet paperback: Limet ryg kan være mere holdbar end hæfteklammer, da siderne holdes sammen hele vejen gennem ryggen, hvorimod hæfteklammer kun holder siderne samme to steder; specielt midtersiderne er sårbare.

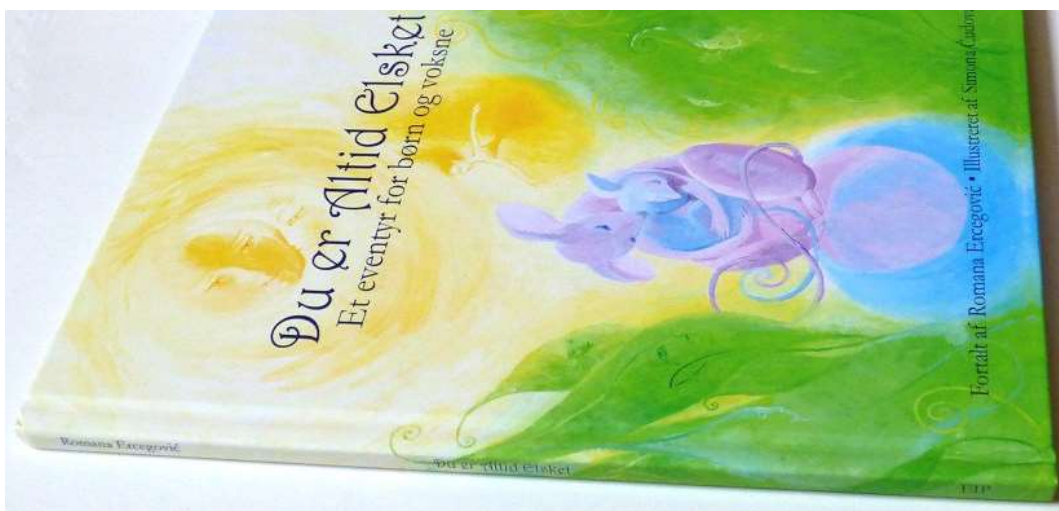
Klammehæftet, blank (28 sider)

Limes paperback, for tynd (20 sider) til rygtekst, blank

Paperback med rygtekst, blankt omslag

Hardback (48 sider) med rygtekst, blankt omslag

Omslagets udseende

Blank, mat eller stofomslag (med eller uden løst omslag).

Stofomslag er kedelig og et løst bogomslag vil kun holde i kort tid.

Et mat omslag viser fingeraftryk og andre markeringer og kan se beskidt ud, men reflekterer ikke lyset, og billedet er let at se.

Et blankt omslag er let at tørre af med en fugtig klud, men reflekterer lyset og gør det lidt sværere at se billedet i bestemte vinkler.

Mat kontra blankt omslag

Indvendigt udseende

Valget af papirmaterialer og udseende til bogens sider er meget vigtigt. Det er her læseren og tilskueren gør deres erfaringer. Scenen.

Illustrationer i farver og/eller gråtoner eller mono. Mange farver kan overvælde følsomme børn (eksplosion af farver). Nogen kan betragte grå som kedelig.

Der er **trykkemetoder** som offset, laser (pulver) eller ink-jet (flydende). Offset er den dyreste udskrivningsmetode, fordi den har brug for mere forberedelse og bruges derfor til større oplag, laseren er nem at sætte op og er fantastisk til print-on-demand, ink-jet er billigere end de to andre

metoder, men du kan opleve små hvide linjer gennem illustration på grund af blokerede dyser. Trykkeren kan ikke garantere, at dette ikke vil forekomme.

Du bør altid se dit værk som den åbne bog med en venstre og en højre side.

Indvendigt farvetryk

Sort/hvidt indhold (hardback)

At vælge **papiret** er af stor betydning, fordi det er baggrunden for historien så at sige. Tykkelse, farve som creme eller hvid, mat eller glans og i en mindre grad, tekstur. Du kan overveje blank og foto med offsettryk, fordi illustrationen også vil være blank, mens 'laser print' har matte farver, så motiverne vil være mat alligevel og matte farver på blankt papir vil se mærkelige ud. Mat papir og mat print vil gøre siderne nemme at se på og læse, fordi der kun er svage lysrefleksioner. Normalt vil du ikke bruge creme papir, fordi alt hvidt i dine illustrationer vil være creme, fordi printerne ikke udskriver hvid farve. Lyse farver vil være problematisk i almindelighed med creme papir, fordi creme farven påvirker, hvordan øjnene opfatter motivet.

Skal du adskille tekst og illustrationer, eller skal teksten være i illustrationen og måske dække en del af illustrationen eller placeres i en tekst boble?

I Det Varme Hjertets Land

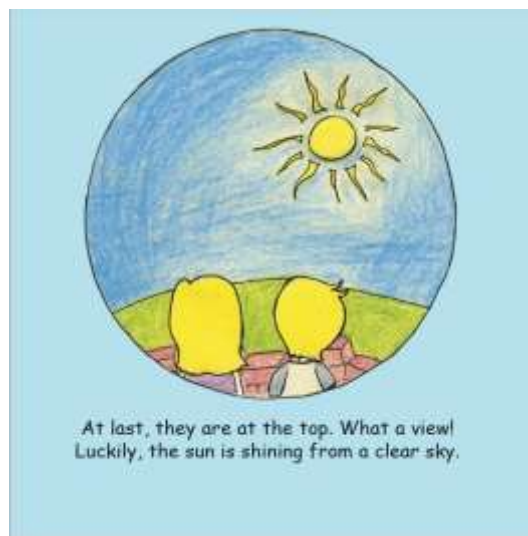
Lillemus' store søster ligger ned på siden af træppen fordi det ikke blev af is. Hun smiler og tænker for at fælde på noget som hun kan gøre for at få sin søster hjem igen. Hun fryser ikke, for hendes hjerte holder hende varm. Hjertet rinder søger til hende, men hun er så for optaget af at beskytte sig om sin søster og at tænke på en løsning, til at høre høre det. Hun bliver efterhånden mere og mere nervøs at fælde i søen, da hun endelig hører et hjertes søge sønnen. Hjertet fortæller til hende og minder hende om det mæde lys af kærlighed og om de magiske ord. Så springer hun op og løber op ad træppen mod søster sønnen hun råber: "Jeg elsker dig, min lille søn, jeg elsker dig så højt!"

Hun mener sønnen af is med sin pære og søster begynder straks at smelte. Nu kan hun smelte sin søster. Hun holder hende tæt ind til sig, og Lillemus spørger stille: "Men, synes du virkelig ikke, at jeg er søn søn jeg dog dig jo?"

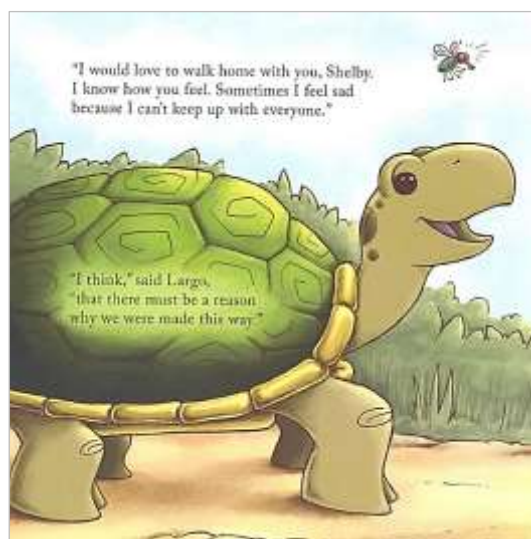
Hendes søn svarer: "Alle laver fejl og begår dumheder en gang imellem. Noget gange er det mig og nogle gange dig, men vi kan altid tale om det."

Lillemus' hjerte åbner sig og tillader det magiske sand at flyde gennem det. Hun krammer sin søn og holder hende tæt ind til sig. Det varme hjerte begynder at smelte og danner begynder at fælde fra det. Nu krammer hun sin søn endnu mere og kysser hendes kind. Hendes søn står helt op til sønen og støvret dækker hendes kind. De samme stier af glade smil og den lille søn af is, den lille søn, den lille søn og endelig sønnen! Hele Det Kilde Hjertes Land begynder at smelte og glædelig løber de sig i Det Varme Hjertes Land. Det Kilde Hjertes Land er nu også en del af Det Varme Hjertes land, så derfor kaldes Det Kilde Hjertes Land ikke mere.

Du kan holde illustrationen og teksten helt adskilt, især hvis du har meget tekst. En måde at gøre dette på er at have illustrationen på lige sidetal og tekst på ulige sidetal. På denne måde kan barnet sidde på læserne venstre side med billederne og læseren vil have fri adgang til teksten på højre side, uden at pegende fingre gør det vanskeligt at læse.

Hvis du kun har lidt tekst, men føler, at det vil forstyrre illustrationen, hvis den sættes ind i den, kan du placere den uden for illustrationen, nedenfor vil være at foretrække, så læseren kan pege på teksten for at vise, hvilket ord der bliver læst uden at dække noget af illustration med hånden.

Du kan bruge et område med kun lidt kontrast som himlen vist ovenfor, eller et forberedt område for teksten som på skildpaddens skjold ovenfor.

Sidetæl eller ej. Du kan vise, at "rigtige" bøger har sidetæl og bruge dem til at tale om tal, eller du kan overveje, om sidetællene vil "forstyrre" illustrationerne. Sidetæl forstyrrer mindst, hvis de placeres i nederste ydre hjørne.

Sammensætning af illustration og tekst

Illustrationerne

Illustrationerne kan være i farver, gråtoner eller mono (kun 100 procent sort). Du kan overveje, om du ønsker mange detaljer eller vil gå efter enkelhed. Mange detaljer kan overvælde eller præsentere en mulighed for udforskning og dialog.

Du kan vælge margener eller billeder til kanten. Hvis billederne går til kanten, skal du lade illustrationen gå lidt ud over afskæringskanten for at kompensere for tolerancer i beskæringen af den færdige tekstblok. Hvis billeder går hele ind mod ryggen, kan trykkeren ønske, at et lille område holdes for farve for at styrke limningen.

I stedet for en hvid margin kan du overveje en baggrundsfarve. Dette vil kræve et beskæringsareal som nævnt ovenfor.

Teksten

Læsbarhed og flow. Læseren bør ikke være i tvivl om, i hvilken rækkefølge teksten skal læses hvis der er flere blokke af tekst på en side eller dobbelt side. Dette er især vigtigt, hvis du forventer unge læsere.

Margener. Indvendig margin, margenen ved ryggen må ikke være for smal. Det vil være til irritation, hvis man skal tvinge bogen åben for at læse tæt på ryggen. Ydre margener skal finde en balance mellem at være for bred og for snæver. Det samme gælder for top- og bundmargenerne.

Hvis bogen bruger baggrundsfarver og farvet tekst, skal kontrasten være høj nok til at gøre det let at læse teksten. Komplementære farver er måske ikke den bedste løsning her. Du kan for eksempel bruge en mørkeblå tekst på en lyseblå baggrund. Mørk tekst på en lys baggrund er lettere at læse og mere afslappende for øjnene end lys tekst på en mørk baggrund, så brug det med måde.

Ordforklaring

Afskæringsområde: det område, som en farvet baggrund eller en illustration når uden for beskæringsområdet.

Blankt omslag: omslaget har en skinnende overflade lavet med en belægning eller folie.

Creme papir: et gulligt papir, med en let struktureret overflade, som giver færre lysrefleksioner og kontrast, som letter læsningen.

Hardback: et ikke-fleksibelt omslag lavet af tykt pap foran og bagpå, men ikke ryggen og har trykt omslag.

Klammehæftet: siderne er fastgjort med to metal hæfteklammer gennem rygsøjlen. Bogen er lavet af ark, der går hele vejen fra venstre til højre.

Mat omslag: Omslaget har en mat, ikke-reflekterende overflade lavet med en belægning eller folie.

Mono farve (kun 100 procent sort): alt, hvad der er trykt på papiret er helt sort, der er ingen nuancer af grå, selv ikke illustrationerne.

Opslag: en venstre og en højre side af en bog, når den er åben.

Paperback: et fleksibelt omslag lavet af tyndt pap pakket rundt om tekstblokken.

Rygbredde: begge anvendes til den samlede tykkelse af alle sider og den samlede tykkelse af bogen.

Rygtekst: den tekst, du finder på bogens ryg. Det vil normalt være navnet på forfatteren, bogens titel og måske udgiverens navn eller logo.

Sideantal: antallet af sider, en bog har, ikke ark. Dette kan være anderledes end hvad sidetallene siger. Man kan sige, det er antallet af ark divideret med to.

Sidestørrelse: størrelsen af bogens sider, ikke bogen, hvis det er en hardback.

Stofomslag: er en hardback med stof i stedet for tryk. Kan leveres med enkel prægning.

Din bog som e-bog?

Ofte laver du en e-bog på samme tid som den trykte bog. Hvis du bare konverterer din trykte bogs layout til en e-bog, vil resultatet sandsynligvis ikke være tilfredsstillende. Du har ingen kontrol over hvilke enheder bogen vil blive set på. Der er mange skærmstørrelser, som regel små, og med en bred vifte af opløsninger og farvemuligheder, så kan din e-bog passe dem alle? Du kan bruge det faste PDF-format eller hvis det er muligt det faste epub-format. Du kan også placere illustrationer og tekst separat, tekst under illustrationen selv din trykte bog har teksten indarbejdet i illustrationen. Du er nødt til at overveje dette, før du laver illustrationerne.

✦ **Fordele:** ingen produktionsomkostninger efter den indledende udvikling, men mellemhandlerne vil tage en god bid af salgsprisen. Kan gøres interaktiv, men dette begrænser de enheder, som kan vise bogen. Du kan bruge din trykte bog layout til at generere en e-bog i PDF-format, som har et fast format som den trykte bog.

— **Ulemper:** ikke for social interaktion som at nyde en bog sammen, på grund af lille størrelse og betragningsvinkel af enhederne. Der er ingen mulighed for at se to sider på en gang. Nogle læsere kan vise to sider, men der kan dukke op som ulige/lige og ikke lige/ulige som i den trykte bog. Du kan bruge flydende eller ikke-flydende tekst til at styre billeder og tekst. Du kan se illustrationer og tekst separat. Tekst skal inkorporeres som en del af illustrationen, hvis de skal ses på samme tid, og ikke som en tekst i sig selv, så læseren ikke kan ændre tekststørrelsen.

Smartphone: Begrænsede detaljer på grund af den lille skærm.

E-læser: nogle viser kun sort & hvid eller grå-skala.

Tablet: tabletter er bedre, men har stadig en lille skærm.